

Javaslat Magyarország közigazgatási rendszerének vízrajzi alapon történő fejlesztésére

Más környezeti elemekhez képest, mind a levegő, mind a víz fizikai sajátosságai miatt fokozottan igaz, hogy a hozzájuk fűződő közösségi- és magáncélú érdekeltségi viszonyok nehezen választhatóak el egymástól, illetve sok esetben nem is lehetséges. Azonban, amíg a levegő és az összetételéből adódó hatások akadálytalanul áramlanak a légtérben, addig a természetes domborzati viszonyok által determináltan (környezeti, gazdasági, társadalmi, stb.) életterünk jól meghatározható egységekre, vízgyűjtőterületekre tagozott.

A források szerint, elődeink ezt feltehetően alapul vették, és közigazgatási rendszerünket jelentős mértékben ehhez is igazították, melyről például a <http://www.jaras.info.hu/jaras/jaras-tortenete> címen az alábbiak olvashatók:

„A megyéket a járások nem egyforma területre osztották. A járáshatárok meghúzásakor az adott megye fekvése (domborzat és vízrajz) vagy a nemesség létszáma volt az elsődleges szempont”. A későbbi középkori járási szerkezet folyamatosan fennmaradt a 16–17. században, a járásokat a hivatalviselő szolgabírákról nevezték el.” (Dominkovits P. – Horváth G. K. 2011)

„Az adott járásokhoz kötve olyan közigazgatási feladatok jelentek meg, mint a közutakra, vízi utakra, malmokra történő felvigyázás, egyes árvíz által veszélyeztetett kistájakon a csatornarendszer felügyelete.”

Látható, hogy a természetes (domborzati, vízrajzi) határok a múltban elsődleges szerepet tölthettek be a közigazgatás egységét jelentő járási rendszer kialakításában. Ez lehetőséget biztosított arra, hogy a településeken átívelő, egyazon természeti feltételrendszerhez tartozó szélesebb közösségek tevékenységeit, fejlesztéseit a természet által (természetes módon) megszabott egységben gondolkodva fogalmazhassák meg.

A közigazgatás „átszabása” természetesen egy sok szempontot figyelembe vevő, rendkívül összetett, nehéz és drága feladat, amely ha egyszer kialakításra került, már nem könnyű megváltoztatni. Ennek ellenére talán átgondolásra érdemes, hogy a későbbi évek fejlesztései során közigazgatásunkat, járási rendszerünket, esetleg körjegyzőségeinket, mind nagyobb mértékben természetes határokhoz igazítva, vízgyűjtő (rész)egységekre bontva építsük tovább.

E javaslat megfogalmazásához a 2010-ben létesített Káli-medencében található Köveskál településen megvalósított, öt települést (Mindszentkál, Szentbékáll, Köveskál, Balatonhenye és Monoszló) összekötő szennyvízhálózat és szennyvízkezelő állomás körül kialakult problémák vezettek, mert a beruházással szemben Ábrahámhegy község lakossága és a térségben érdekképviselői és környezetvédelmi feladatokat vállaló több civil szervezet is tiltakozott.

A tiltakozás okai „*A köveskáli szennyvíztisztító telepről kibocsátandó tisztított szennyvíz utókezelésének lehetősége a Burnót patak menti Tüskés-tó nevű területen*” című tanulmányból a következők szerint foglalhatóak össze:

- A tisztított szennyvíz Burnót patak befogadóba juttatása helytelen, mert e vízfolyás közvetlenül Ábrahámhegy község **strandjának gyerekfürösztőjénél érkezik a Balatonba,**
- Az 1980-as években elvégzett térségi meliorációs beavatkozások nyomán **a patakmeder gyors lefolyásúvá, rossz biológiai állapotúvá** és feltehetően **sérült vízzáró rétegűvé** vált,
- Ennek ellenére a kijelölt befogadó több kilométer hosszan a Káli-medence alatt húzódó **karsztvíz készlet védelmi zónáján halad keresztül,**
- Mivel a javaslatban szereplő, tisztított szennyvíz utókezelésére kijelölt tómeder (ma is) rendelkezésre áll, és a víz gravitációsan juttatható el a szennyvízteleptől 1 km távolságban található területre, a javasolt eljárás **beruházási- és üzemeltetési költsége rendkívül alacsony.**
- Szakirodalmi hivatkozásaink szerint bizonyított a víz további tisztulása, az utótisztításra kijelölt, **karsztvíz bázis védelmi zónán kívül** eső terület élőhelyként történő revitalizációs lehetősége és biodiverzitásának fokozása.

Az eset kapcsán, közigazgatási szempontból a legnagyobb hiányosság viszont abban volt felfedezhető, hogy **a befogadó (Burnót patak) folyásirányába eső Ábrahámhegy települést sem a hatásvizsgálatok készítésekor, sem az engedélyezi eljárás során senki nem kereste fel.** Így, a vízparti üdülő-település csak utólagosan, a kivitelezési munkák közben, **véletlenül értesült az életét elemi módon és elkerülhetetlenül érintő beruházásról.**

Megjegyzés: Az utókezelésre kijelölt terület helyrajzi száma Köveskál 152/2. **A probléma ma is megoldásra vár!**

„Víz-közbirtokossági” társulás

A fentiekben túl a civilszervezetek javaslata kiterjed a Káli-medencei és Ábrahámhegy települések, - mint egy vízgyűjtő egységbe tartozó közösség – által szervezendő „vízgyűjtő-gazdálkodási” társulás létrehozására is. A javasolt társuláshoz a települések mellett csatlakozhatnak mindazok a civilszervezetek, ipari létesítményei, vállalkozások és magánszemélyek is, akik a Burnót patak természetes vízgyűjtő területén tevékenykednek.

A köveskáli szennyvíztelep kibocsátásához kapcsolódó kérdéseken túl e fórum résztvevői közösen tevékenykedhetnek a Burnót patak vízgyűjtő területének **vízgyűjtő-gazdálkodással kapcsolatos kérdéseinek kezelésében.**

*„Javasoljuk valamennyi érintett település vezetőinek és polgárainak, hogy a Káli – medence Környezetvédelmi Társaság által már több fórumon és a sajtóban is javasolt **Víz-közbirtokosság** szervezeti kereteit megteremtve vegye kezébe a vízkezelés tanulmányban javasolt módját, és azt terjessze ki a Káli medence teljes területére, az ott lévő felszíni és felszín alatti vizek ellenőrzésére, hasznosítására.”*

Forrás: Kecskés Gábor, Varga-Ötvös Béla: Víz-közbirtokosság – A vízgazdálkodás közösségi feltételei, Káli-medence, 2010

Hosszan taglalható e vízrajzi alapú közigazgatási elképzelés filozófiai tartalma, ám feltehetően érezhető, hogy ez a fajta természet közeli gondolkodásmód mennyire sok félreértéstől mentesíthet bennünket és mennyi kérdés válhat egyértelművé **fenntartható**

természet- és környezetvédelmi szempontokat szem előtt tartó; vízgazdálkodási, talaj- és levegővédelmi intézkedéseink megfogalmazásában; mezőgazdasági, ipari, turisztikai és egyéb infrastrukturális fejlesztéseink alakítása során.

Mindennemű tevékenységünket egy-egy vízgyűjtő egységen belül vízfolyásaink, állóvizeink kötnek össze, melyek közös környezeti terheléséről e víztestek meghatározott helyein, minőségileg és mennyiségileg is mind pontosabb információkat nyerhetünk monitorrendszerünk további fejlesztéseivel .

E közvetlen visszacsatolási lehetőségeket (feedback) is biztosító rendszer önfenntartóvá, szélsőséges helyzetekben önkorlátozóvá is tehető. Segítségével még meghatározhatóbbá, prognosztizálhatóbbá tehető egy-egy tájegység eltartó képessége, népességének szabályozása, vagyis a fenntarthatóság tájegységek szerinti megőrzése.

Ábrahámhegy, 2015. augusztus 31.

Homonnay Zsombor agrármérnök
Ábrahámhegy
tel: 30/9408-873